

Studencki Punkt Informacji Prawnej 'Klinika Prawa — Klinika Praw Dziecka' Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego

Uniwersyteckie poradnie prawne zwane także Klinikami Prawa działające zarówno na uczelniach publicznych jak i prywatnych na dobre zadomowiły się w Polsce. Idea ich tworzenia jest wynikiem licznych kontaktów z uczelniami amerykańskimi u schyłku lat 90-tych XX wieku.

Działalności Klinik Prawa obejmuje przede wszystkim dwa cele. Jednym z nich jest doskonalenie procesu kształcenia studentów prawa poprzez kontakt z praktyką stosowania prawa w relacjach z klientami i ich rzeczywistymi problemami, nie zaś tylko z teorią. Program polega na tym, że studenci ostatnich lat studiów pod kierunkiem pracowników naukowo-dydaktycznych, będących bardzo często przedstawicielami zawodów prawniczych, udzielają bezpłatnych porad prawnych osobom niezamożnym. Efektem takiego rozwiązania jest doskonałe połączenie kształcenia dydaktycznego ze zdobywaniem umiejętności praktycznych. Drugim nieodzownym celem działalności Kliniki Prawa jest niesienie pomocy prawnej ludziom niezamożnym. W ten sposób kształtuje się u studentów prawa świadomość traktowania zawodu prawniczego jako służby publicznej. Studenci mają możliwość poznania problemów społecznych, dzięki czemu u przyszłych adeptów sztuki prawniczej wzrasta stopień wrażliwości m.in. na kwestie ubóstwa czy naruszania praw człowieka.

Opisany powyżej program jest ważnym krokiem ku zmianie kształtu edukacji prawniczej. Poradnia, działając jako jednostka uniwersytecka, ma za zadanie szersze

wykorzystanie wiedzy teoretycznej zdobywanej w ramach tradycyjnego programu studiów prawniczych i połączenie jej z zagadnieniami praktyki prawa. Stanowi ona krok w kierunku wprowadzenia na uniwersytet praktycznej nauki prawa, co w konsekwencji doprowadzi do lepszego przygotowania absolwentów prawa i administracji do ich przyszłej pracy zawodowej. Obecnie w Polsce działa 26 poradni prawnych w których nieodpłatną pomoc prawną świadczą studenci uczelni prawniczych.

Studencki Punkt Informacji Prawnej Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka Uniwersytetu Łódzkiego (dalej Klinika Prawa) działa w ramach Zakładu Polityki Prawa na Wydziale Prawa i Administracji od 2001 r. Koordynatorem pracy Kliniki Prawa jest prof. dr hab. Małgorzata Król. Działalność poradni, początkowo skromna, z czasem zaczęła się rozwijać. Sukcesywnie wzrastała liczba studentów uczestniczących w proponowanych zajęciach oraz osób, które zgłaszały się do Kliniki Prawa z problemami prawnymi.

W 2003 roku zajęcia w Klinice Prawa zostały włączone do programu studiów prawniczych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego jako jeden z wykładów monograficznych. Zajęcia trwały jeden semestr (zimowy bądź letni). Aktualnie praca w Klinice Prawa trwa cały rok akademicki i jest skierowana do studentów IV roku studiów prawniczych (zarówno dziennych jak i niestacjonarnych) oraz I roku uzupełniających studiów magisterskich na kierunku administracja. Studenci zainteresowani pracą w Klinice Prawa wybierani są na podstawie dotychczasowych osiągnięć w nauce oraz przeprowadzonej rozmowy kwalifikacyjnej, której celem jest dokonanie oceny predyspozycji do pracy z klientem oraz sprawdzenie motywacji współpracy studenta z Kliniką Prawa. Od 2006 roku działalność w Klinice pozwala także na zaliczenie obowiązkowych praktyk studenckich.

Współpraca z Kliniką Prawa obejmuje nie tylko spotkania z klientami w ramach dyżurów i pracę nad przygotowywaniem opinii pranych oraz pism dla klienta, ale także szereg innych obowiązków. Należy do nich zaliczyć w szczególności: udział w szkoleniu psychologicznym, szkoleniu administracyjnym, szkoleniu z zasad etyki, ćwiczeniach z psychologicznych aspektów kontaktów interpersonalnych i pisanie pism

procesowych oraz seminariach z opiekunem sprawującym pieczę nad daną parą studentów. Potwierdzeniem dużego nakładu pracy studentów w Klinice Prawa są przyznawane punkty ECTS. Student, który ukończy Klinikę Prawa na kierunku prawo otrzymuje łącznie aż 16 punktów ECTS.

Co roku z Kliniką Prawa współpracuje od 80 do 90 studentów prawa (IV rok) i administracji (I rok USM), którzy przygotowują opinie prawne oraz niezbędne do rozwiązania problemu prawnego pisma, w tym pisma procesowe. Praca studentów w przywołanym zakresie nadzorowana jest przez 12 opiekunów sekcji – specjalistów z zakresu różnych dziedzin prawa.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że absolwenci Kliniki Prawa dzięki zdobytej wiedzy oraz umiejętności są cenieni na rynku pracy oraz osiągają wysokie noty podczas egzaminów wstępnych na aplikacje prawnicze.

Od początku swojej działalności Klinika Prawa przyjęła około 4800 spraw niemalże z każdej dziedziny prawa. Najczęściej przedstawiane przez klientów problemy prawne dotyczą spraw z zakresu: szeroko rozumianego prawa cywilnego i rodzinnego, prawa karnego oraz zagadnień związanych z prawem pracy i ubezpieczeń społecznych. W tym czasie porad prawnych udzielało około 950 studentów prawa i administracji.

Klinika Prawa od wielu lat współpracuje z Fundacją Uniwersyteckich Poradni Prawnych, która zajmuje się wspieraniem studenckich poradni prawnych pod względem merytorycznym i finansowym, promocją aktywnych form nauczania prawa oraz rozwijaniem działalności *pro bono*. Fundacja prowadzi także działania na rzecz standaryzacji oraz utrzymywania odpowiednio wysokiego poziomu funkcjonowania edukacji klinicznej. Obecnie standardy Fundacji spełniają 22 poradnie w Polsce – w tym Studencki Punkt Informacji Prawnej Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka Uniwersytetu Łódzkiego, który był jednym z pierwszych poradni, które uzyskały akredytację Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych.

Dzięki współpracy z Fundacją udało się pozyskać środki finansowe na realizację I edycji programu 'Znam swoje prawa' (XII 2009 r. – VI 2010 r.) w ramach konkursu prowadzonego przez Instytut Spraw Publicznych ze środków

Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach Programu 'Obywatel i Prawo V'. Fundacja pozyskała dla polskich poradni 597.000 zł i zorganizowała osiem edycji konkursów regrantingowych. W trzeciej edycji, która odbyła się w 2011 r. Klinika Prawa pozyskała 13.050 zł, które pozwoliły m.in. na zorganizowanie 'Spotkania okrągłego stołu' z przedstawicielami łódzkich organizacji pozarządowych i środowisk działających na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele 16 organizacji i instytucji działających na terenie Łodzi i okolic. Celem przyświecającym spotkaniu było przede wszystkim wyrażenie woli podjęcia współpracy pomiędzy Kliniką Prawa a organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami działającymi na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Równie istotne było przedstawienie idei prowadzącej do stworzenia w przyszłości sieci kompleksowego poradnictwa społecznego, w której podopieczny jednej organizacji stawałby się – w sensie funkcjonalnym – jednocześnie podopiecznym innej organizacji w zakresie jej działalności.

Rosnące zainteresowanie bezpłatnym poradnictwem prawnym wśród mieszkańców Łodzi i okolic zachęciło nas do utworzenia punktu zamiejscowego Studenckiego Punktu Informacji Prawnej Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka Uniwersytetu Łódzkiego. W latach 2010-2016 punkty zamiejscowe funkcjonowały w Zgierzu, Aleksandrowie Łódzkim, Radomsku, Pabianicach oraz Konstancynie Łódzkiej. Punkty zamiejscowe tworzone są przede wszystkim dzięki uprzejmości lokalnych władz lub instytucji, które nieodpłatnie udostępniają pomieszczenie do spotkań z klientami wyposażone w kserokopiarkę oraz telefon. Dyżur na którym przyjmowani są klienci odbywa się zazwyczaj raz w tygodniu. Osoby, które sprawują dyżury w punktach zamiejscowych Kliniki Prawa są rekrutowane spośród absolwentów Kliniki Prawa – osób, które przeszły specjalistyczne szkolenie psychologiczne oraz mające odpowiednie doświadczenie w ustalaniu stanu faktycznego sprawy z klientem.

Oprócz opisanej powyżej działalności, Klinika Prawa prowadzi od siedmiu lat program 'Znam Swoje Prawa', który jest adresowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Program inspirowany amerykańską koncepcją 'street law'

powstał z przekonania o konieczności podniesienia poziomu wiedzy prawniczej w społeczeństwie. Pierwsza edycja programu obejmowała 4 łódzkie licea. Zajęcia obejmowały zagadnienia z zakresu prawa pracy, prawa cywilnego, prawa karnego oraz administracyjnego. Program traktowany pilotażowo był wówczas finansowany przez Instytut Spraw Publicznych ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach Programu 'Obywatel i Prawa V'. Sukces kolejnych edycji programu pozwolił na to, aby od roku akademickiego 2012/2013 zajęcia Znam Swoje Prawa zostały wpisane do programu studiów i funkcjonowały jako wykład monograficzny.

Aktualnie w programie uczestniczą studenci III-V roku prawa, III roku administracji oraz I-II roku uzupełniających studiów magisterskich, którzy przygotowują warsztaty prowadzone w szkołach ponadgimnazjalnych od stycznia do maja.

W roku akademickim 2015/2016 program został przeprowadzony w 18 szkołach ponadgimnazjalnych. W programie udział wzięło 499 uczniów. Jak co roku na zakończenie programu przedstawiciele uczniów ze szkół biorących udział w programie przygotowali pokaz rozprawy symulacji sądowej, który zaprezentowali wszystkim uczestnikom programu.

Nowością w działalności ramach Studenckiego Punktu Informacji Prawnej Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka Uniwersytetu Łódzkiego w ostatnim roku akademickim była uruchomiona Sekcja Praw Ucznia. W ramach tej sekcji Klinika Prawa świadczy bezpłatną pomoc prawną uczniom szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, mającym problem prawny lub nauczycielom, pedagogom, opiekunom prawnym uczniów, którzy mają problem prawny z tym uczniem związany.

Od 2010 r. Klinika Prawa odpowiada za przygotowanie symulacji rozprawy sądowej w ramach Festiwalu, Nauki, Techniki i Sztuki. W roku akademickim 2015/2016 przygotowała symulację rozprawy sądowej poświęconej problematyce ochrony przed dyskryminacją piłkarza zawodowego.

Łódzka Klinika Prawa często przyjmuje wizyty studyjne z zagranicznych środowisk prawniczych. W ostatnich latach były to m.in. wizyty z Tadżykistanu, Gruzji (2010); Czech, Indonezji (2011); Wietnamu (2012); Indonezji, Gruzji

(2013); Stanów Zjednoczonych, Turcji (2014); Turcji (2016). Celem takich spotkań jest wymiana doświadczeń związanych z nauczaniem klinicznym, życiem poradni prawnych oraz nurtami kształcenia prawniczego. Tego typu wizyty są niezwykle cenne dla poradni, które dopiero powstają lub borykają się z problemami różnorodnej natury.

Wspomnieć należy również o tym, że zespół opiekunów Kliniki Prawa przygotował i opublikował podręczniki, które cieszą się olbrzymim zainteresowaniem nie tylko ze strony studentów i nauczycieli akademickich, ale także wśród osób wykonujących zawody prawnicze i uczestniczących w kształceniu aplikantów. O popularności przedmiotowych publikacji świadczy wydanie II edycji niektórych z nich. Do opisywanych podręczników zaliczyć należy w szczególności:

- *Etyka zawodów prawniczych. Metoda case study*, Małgorzata Król (red.), Wydawnictwo CH Beck, Warszawa 2011;
- *Professional legal ethics – in theory and case studies*, Małgorzata Król (red.), CH Beck, Warszawa 2013;
- *Opinie prawne w praktyce*, Małgorzata Król (red.), CH Beck, Warszawa 2014;
- *Etyka adwokacka i radcowska. Komentarz, orzecznictwo i kazusy*, Małgorzata Król (red.), CH Beck, Warszawa 2016.

W czerwcu bieżącego roku Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych po raz pierwszy z ogólnopolskim dziennikiem społeczno-politycznym i ekonomiczno-prawnym 'Rzeczpospolita' przygotowała ranking Studenckich Poradni Prawnych. Klinika Prawa w przedmiotowym rankingu zajęła pierwsze miejsce. Na drugim miejscu uplasował się Uniwersytet w Białymstoku, a na trzecim – Uniwersytet Jagielloński. O miejscu w rankingu poradni prawnych decydowały cztery kategorie: współczynnik liczby studentów do liczby opiekunów, miejsce klinik w strukturach uczelni, działalność w zgodzie ze standardami określonymi przez Fundację oraz działalność wykraczająca poza podstawowe zadania klinik. Zajęcie pierwszego miejsca w rankingu klinik prawa potwierdziło wysoki poziom rozwoju instytucjonalnego łódzkiej poradni oraz jej znaczenia w rozwoju ruchu klinicznego w Polsce.